

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Директор ІІІІ "Каразінський
інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу"
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ
27 серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Страхування у міжнародному бізнесі (назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший бакалаврський
галузь знань 29 Міжнародні відносини
(шифр і назва)
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
(шифр і назва)
освітня програма Міжнародна логістика і митна справа
(шифр і назва)
вид дисципліни за вибором
(обов'язкова / за вибором)
Навчально-науковий інститут "Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу"

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою Навчально-наукового інституту "Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу"

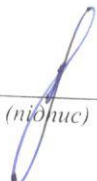
"27" серпня 2026 року, протокол №1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к.е.н., доц., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та логістики Андрій ПОЛІВАНЦЕВ

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики

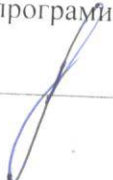
Протокол від «26» серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри

 (підпис) Анна ЗАЙЦЕВА (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми (керівником проектної групи)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми (керівник проектної групи)

 (підпис) Анна ЗАЙЦЕВА (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною Навчально-наукового інституту "Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу"
(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол від «27» серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії

 (підпис) Ганна ПАНАСЕНКО (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Страхування у міжнародному бізнесі» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа», першого бакалаврського рівня вищої освіти, спеціальності 292- Міжнародні економічні відносини.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни.

Метою вивчення даної дисципліни є формування системи базових знань з теорії міжнародної страхової справи, засвоєння закономірностей функціонування міжнародних ринків страхових послуг, основних принципів страхування в міжнародному бізнесі.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни.

- формування системного розуміння сутності, принципів і функцій страхування у міжнародному бізнесі;
- ознайомлення з основними видами міжнародного страхування, зокрема майновим, транспортним, вантажним, відповідальності, кредитним, інвестиційним та страхуванням підприємницьких ризиків;
- вивчення механізмів страхового захисту міжнародних торговельних операцій, експорту та імпорту товарів і послуг;
- формування навичок оцінювання страхових ризиків та вибору оптимальних способів їх страхового покриття;
- вивчення особливостей укладання та виконання міжнародних страхових договорів, визначення їх основних умов, прав та обов'язків сторін;
- формування здатності приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо страхового захисту суб'єктів міжнародного бізнесу;
- розвиток практичних навичок оцінювання страхових пропозицій та вибору страхових продуктів з урахуванням специфіки міжнародної діяльності підприємства.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова / <u>за вибором</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-й
Семестр	
7-й	-й
Лекції	
16 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	год.
у тому числі індивідуальні завдання	

ГОД.

** у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.*

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти набуває таких компетентностей:

ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства.

СК 7. Здатність самостійно виконувати складні завдання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК 12. Здатність використовувати новітні інструменти та технології у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

РН 06. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань.

РН 09. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності.

РН 14. Знати та застосовувати новітні технології та інструменти у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

1.8. Пререквізити: вказати перелік дисциплін, що передують вивченню даної дисципліни вступ до фаху, управління ланцюгами постачання.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Міжнародне страхування та світовий ринок страхових послуг.

Тема 1. Вступ до міжнародного страхування.

Класифікація ризиків в ЗЕД. Поняття ризику. Основні світові ризики. Класифікація ризиків. Контроль та фінансування світових ризиків. Методи управління ризиками.

Сутність та функції страхування. Визначення основних термінів: страховик, страхувальник, договір страхування, страховий поліс, бенефіціарій, страховий фонд, об'єкт страхування, предмет страхування, страхова подія, страховий випадок, страхова сума, страховий ризик, термін страхування, страховий збиток, страхова премія, тарифна ставка, страхове відшкодування, франшиза. Сфери страхування: майнове страхування, особисте страхування, страхування відповідальності. Форми страхування: обов'язкове та добровільне страхування.

Тема 2. Комплексні види страхування та їх застосування в ЗЕД.

Види страхування, необхідні для здійснення ЗЕД. Термінологія пов'язана з укладенням та оформленням міжнародних договорів страхування: банкасюранс, адендум, біндер, бордеро, дисклоуз, риторно, андерайтер, аджастер, аварійний комісар, сюрвейер, диспашер, актуарій.

Тема 3. Світовий ринок страхових послуг.

Сучасний стан ринку страхових послуг та його структура. Форми організації страховиків і системи страхування.

Акціонерні страхові компанії. Товариства взаємного страхування. Державні страхові компанії. Холдинги. Об'єднання страхових компаній та інших організацій. Кептивні

страхові компанії. Системи страхових відносин: співстрахування, страхові пули, подвійне страхування, перестрахування, самострахування, взаємне страхування. Страхові посередники. Світовий досвід регулювання страхової діяльності.

Міжнародні системи страхування. Система «Зеленої карти», система «Асістанс», перестрахування, морське страхування, спеціальні види страхування.

Особливості страхових ринків провідних країн світу.

Тема 4. Перестрахування.

Зміст і передумови перестрахування. Термінологія перестрахування: цесія, цедент, ретроцесія, ретроцесіонер, бордеро, ексцедент, сліп. Принципи перестрахування. Фронтування. Використання пулів у перестрахувальній практиці. Визначення величини власного утримання.

Види перестрахувальних операцій: факультативні, договірні (облігаторні).

Договори перестрахування: пропорційні (квотні, ексцедентні, квотно-ексцедентні) та непропорційні (ексцедента збитку, ексцедента збитковості).

Перестрахування в Україні.

Розділ 2. Міжнародні види страхування.

Тема 5. Страхування зовнішньоторговельних вантажів.

Основні принципи та особливості морського страхування. Договір морського страхування вантажів. Взаємовідносини сторін при настанні страхового випадку.

Умови експортно-імпоротної угоди. Страхування в рамках базисних поставок. Міжнародні правила "Інкотермс-90". Принципи формування ризиків, які забезпечують страховий захист вантажів. Трамбування ризиків. Застереження Інституту Лондонських Страховиків.

Метод виключення. Метод включення. Страхування збитків, видатків і внесків від загальної аварії. Зменшення ймовірних збитків при укладенні експортно-імпоротної угоди.

Тема 6. Страхування експортних кредитів.

Принципи страхування експортних кредитів. Ризик неплатежу іноземного партнера та основні функції страхування експортних кредитів. Страхування делькредере. Страхування вексельних кредитів. Міжнародний досвід страхування експортних кредитів.

Страхування комерційних кредитів. Поліси кредитного страхування у міжнародній практиці.

Варіанти страхування експортерів. Умови настання несправності/неплатоспроможності та страхового випадку у міжнародній практиці.

Страхування банківських кредитів. Оцінка передумов для укладення договору: правило «5С», рейтингова оцінка, метод кредитного скоринга Дюрана, система CAMPARI. Основні принципи страхування.

Страхування ризику затримки платежів. Політичні ризики. Франшиза. Розрахунок страхових премій при страхуванні експортних кредитів.

Тема 7. Страхування відповідальності в міжнародному бізнесі.

Об'єкт та види збитків при страхуванні відповідальності. Особливості страхування відповідальності. Страхування автоцивільної відповідальності. Система «зеленої карти». Страхування відповідальності судновласників. Страхування відповідальності авіаперевізників. Страхування відповідальності автоперевізника. Страхування відповідальності товаровиробника.

Страхування відповідальності підприємств. Страхування екологічної відповідальності. Екологічні ризики. Принципи екологічного страхування. Досвід екологічного страхування у країнах Європи та США.

Страхування будівельно-монтажних робіт (СМР). Види страхування, пов'язані з будівництвом, спорудженням об'єктів закордоном. Страхування будівельного підприємця від всіх ризиків – страхування CAR. Страхування будівельно-монтажних ризиків – страхування EAR.

Інші види страхування відповідальності та світовий досвід.

Тема 8. Страхування в міжнародному бізнесі.

Особливості та види особистого страхування. Особисте страхування туристів. Страхування від нещасних випадків при виїзді закордон. Страхування медичних витрат при виїзді закордон. Майнове страхування туристів. Комплексне страхування громадян, що виїжджають закордон. Страхування відповідальності туристичних організацій.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	с. р.		л	п	лаб	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Міжнародне страхування та світовий ринок страхових послуг.												
Тема 1. Вступ до міжнародного страхування.	15	2	4			9						
Тема 2. Комплексні види страхування та їх застосування в ЗЕД.	15	2	4			9						
Тема 3. Світовий ринок страхових послуг.	15	2	4			9						
Тема 4. Перестрахування.	15	2	4			9						
Розділ 2. Міжнародні види страхування.												
Тема 5. Страхування зовнішньоторговельних вантажів.	15	2	4			9						
Тема 6. Страхування експортних кредитів.	5	2	4			9						
Тема 7. Страхування відповідальності в міжнародному бізнесі.	15	2	4			9						
Тема 8. Страхування в	15	2	4			9						

міжнародному бізнесі.												
Усього годин	120	16	32			72						

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність і роль страхування у міжнародному бізнесі	2
2	Міжнародний страховий ринок та його структура	2
3	Ризики у міжнародному бізнесі	2
4	Страхування зовнішньоторговельних операцій	2
5	Страхування морських, авіаційних та автомобільних перевезень	2
6	Страхування вантажів у міжнародних перевезеннях	2
7	Страхування відповідальності у міжнародному бізнесі	2
8	Страхування кредитних і фінансових ризиків	2
9	Страхування кредитних і фінансових ризиків	2
10	Страхування політичних ризиків	2
11	Міжнародне перестрахування	2
12	Міжнародні страхові договори	2
13	Міжнародне страхове регулювання	2
14	Страхування ризиків міжнародних інвестиційних проєктів	2
15	Цифровізація та інновації у міжнародному страхуванні	2
16	Комплексне страхове забезпечення міжнародного бізнесу	2
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання літературних джерел, робота з матеріалами дисципліни. Опрацювання нормативно-правових джерел.	16
2	Розв'язання практичних завдань (ситуаційний аналіз)	14
3	Розроблення підприємницької ідеї та бізнес-моделі	14
4	Дослідницько-аналітична робота, підготовка презентації або есе	14
5	Визначити основні види підприємницьких ризиків. Провести аналіз ризиків для обраного виду бізнесу та запропонувати заходи щодо їх попередження або мінімізації. Розробити короткий план дій підприємства в умовах кризової ситуації.	14
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

7. Методи навчання

Освітні технології (проблемне навчання, аудіовізуальні технології, технологія студентоцентрованого навчання тощо).

У залежності від виду занять використовуються такі методи:

– на лекціях – різні види бесід, розповідь, пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, ілюстрація, проблемні запитання, мультимедійні презентації;

– на практичних заняттях – тестування, ігрові методи, тренінги, ділові ігри, виконання практичних вправ репродуктивного та творчого характеру, застосування евристичних методів, кейс-технологій, організації роботи у малих групах;

– у ході самостійної навчально-пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури, використання довідникових джерел, відбір матеріалу, його аналіз, систематизація, класифікація, конспектування, виконання вправ, пошук відповідей на запитання.

8. Методи контролю

Поточний контроль – виконання завдань, тестів, розгляд проблемних ситуацій з аргументацією висновків та пропозицій, демонстрація презентацій, виступ з доповідями, усне опитування.

Підсумковий контроль – залік.

9. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю в формі заліку без виконання залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Залік	
30	30	-	40	100

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недеклароване використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

У випадку наявності неформальної освіти вказати платформи, назви курсів та кількість балів, що буде зарахована здобувачеві після успішного проходження відповідних курсів та надання відповідного документа (сертифікат, свідоцтво, тощо).

Студенту надається можливість перезарахування окремої теми/завдання з навчальної дисципліни через визнання результатів навчання, отриманих ним у неформальній освіті, а саме проходження тренінг курсів чи дистанційних курсів на платформах Coursera (курс «Логістика без кордонів», тощо, Prometheus «Міжнародна логістична система», тощо), інші платформи - за умови наявності та представлення викладачу копії відповідного документа (сертифікату) про їх успішне опанування/закінчення. Курс неформальної освіти, що пропонується до часткового перезарахування, має відповідати одній чи кільком темам навчальної дисципліни, формувати аналогічні фахові компетентності. Також може бути зараховано участь у конференції (міжнародної та/або всеукраїнської, якщо тема тез-доповідей відповідає темам дисципліни.

Процедура визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В.Н.

Каразіна. Рішення ухвалюється науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» на підставі поданого пакету документів від здобувача освіти.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	

0-49	незадовільно	не зараховано
------	--------------	---------------

10. Рекомендована література

Основна література

1. Клапків Л.М., Клапків Ю.М., Свірський В.С. Консолідація банківського та страхового бізнесу: теоретико-методологічні домінанти та тенденції розвитку: монографія. ІваноФранківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2019. 183 с.
2. Коцюрба О.Ю., Насипайко Д.С. Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. Центральнотраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2020. Вип. 5 (38). С. 285-292.
3. Миценко, І. М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації : монографія / І. М. Миценко, І. Г. Бабець ; Центральнотраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький : Поліграф-Сервіс, 2021. - 464 с.
4. Насипайко Д.С., Резніченко О.О. Аграрне страхування: досвід США. Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери // Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 5-6 листопада 2020 р., м. Кропивницький. – К.: «Ексклюзив-Систем», 2020. С. 82-84.

Допоміжна література

1. Про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони: Угода № 984-011. (чинна редакція)
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. Цевух Ю. О. Бобришева В. В. Актуальні тенденції ринку праці Європейського Союзу. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції менеджмент, аудит і фінанси: стан, перспективи та розвиток. 2021. С.9-14.
3. Цевух Ю.О., Крупиця А.С. Сучасний стан міграційних процесів у країнах Вишеградської четвірки. 30 років Вишеградської четвірки – економічна оцінка розвитку країн: досягнення, перспективи та уроки для України: матеріали міжн. наук. круглого столу кафедри менеджменту та Інституту права, економіки та міжнародних відносин, присвячений 30-річчю Вишеградської четвірки (19 лют.2021 р.). / під ред. д.е.н., проф. Т. В. Деркач, д. ф.-м. н., проф. М. П.
4. Коваленко. Міжнародний гуманітарний університет. Одеса: МГУ. 2021.
URL:<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/30922>
5. Цевух Ю. О., Крупиця А. С. Вплив грошових переказів мігрантів на економіку країн Центральної та Східної Європи. Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід: матеріали III міжнар. наук.-практ. інтернет- конференції (Харків, 10 лист. 2022 р.) / Державний біотехнологічний університет. Харків, 2022. С. 173-176
6. Цевух Ю. О. Роль грошових переказів мігрантів у розвитку економіки країни. Вісник соціально-економічних досліджень: зб.наук.праць ОДЕУ. 2012. № 4 (47). – С. 105-109.
7. TsevuKh Y., Bobrysheva V., Krupytisia A. The impact of labour market on migration process in the Central and Eastern Europe. Економіка та суспільство: ел. журнал. 2021. № 32 С. 1-6. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/32>

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Державна служба статистики України. Статистична інформація. URL: http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/statinf/rp/rp_met.htm

2. Національний банк України. Динаміка обсягів приватних грошових переказів із-за кордону. URL: www.bank.gov.ua
3. European Commission. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
4. International Labor Organization statistics. Data. URL: <https://ilostat.ilo.org/>
5. Migration Policy In gov.ua – законодавча та нормативно-правова база України.
6. www.imf.org/external/index.htm – сайт Міжнародного валютного фонду.
7. mfa.gov.ua – сайт Міністерства закордонних справ України.
8. www.worldbank.org – сайт Світового банку.
9. www.bis.org – сайт Банку міжнародних розрахунків.
10. www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html – сайт Європейського центрального банку.
11. Підсумки діяльності страхових компаній. URL: <https://nfp.gov.ua>.
12. Страховики — в топ-10 світових ринків. День : веб-сайт. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/strahovyky-v-top-10-svitovyh-rynkiv>.
13. Swiss re - Про світовий ринок страхування в 2018-2020 рр. Finbalance : веб-сайт. URL: <http://finbalance.com.ua/news/swiss-re-institute---pro-svitoviy-rinok-strakhuvannya-v-2018-2020-rr>.
14. The World Bank. The World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator>
15. https://international-relations-tourism.karazin.ua/schools/inter_law/vydannja_MV_MIB.html
16. <https://library.karazin.ua/ua/>
17. <https://start.karazin.ua/page/library>
18. <https://escriptorium.karazin.ua/home>

Посилання на дистанційний курс в Інтернеті

1. Поліванцев А.С. Дистанційний курс з дисципліни **Страхування в міжнародному бізнесі**: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=18602>